TIJORAT BANKLARIDA NAQDSIZ HISOB-KITOBLARNI RIVOJLANTIRISH VA ULARNING PUL MUOMALASIDAGI O‘RNI

Nosirjonova Durdona Murodjon qizi
E-mail: dnosirjonova936@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.23151667

Annotatsiya. Mazkur maqolada tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirishning iqtisodiy mohiyati va ularning zamonaviy pul muomalasidagi o‘rni tadqiq etilgan. Naqdsiz to‘lovlarning kengayishi bank tizimining likvidligi, pul mablag‘larining harakat tezligi, moliyaviy operatsiyalarning shaffofligi va iqtisodiy subyektlar o‘rtasidagi hisob-kitoblarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotda bank kartalari, mobil banking, internet-banking, QR-to‘lovlar, elektron pul tizimlari va tezkor to‘lov xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, naqdsiz hisob-kitoblarning pul muomalasiga ta’siri, iqtisodiyotda tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot natijasida tijorat banklarida raqamli to‘lov infratuzilmasini rivojlantirish, xizmatlar xavfsizligini kuchaytirish, banklararo integratsiyani takomillashtirish hamda aholining raqamli moliyaviy savodxonligini oshirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.
Kalit so‘zlar: tijorat banklari, naqdsiz hisob-kitoblar, pul muomalasi, raqamli to‘lovlar, mobil banking, QR-to‘lov, elektron to‘lov, moliyaviy texnologiyalar.

Аннотация. В данной статье рассматривается экономическая сущность развития безналичных платежей в коммерческих банках и их роль в современном денежном обращении. Расширение безналичных платежей способствует повышению ликвидности банковской системы, скорости движения средств, прозрачности финансовых операций и эффективности расчетов между экономическими субъектами. В исследовании анализируются тенденции развития банковских карт, мобильного банкинга, интернет-банкинга, QR-платежей, систем электронных денег и сервисов мгновенных платежей. Также освещается влияние безналичных платежей на денежное обращение, их важность в снижении транзакционных издержек в экономике, уменьшении доли теневой экономики и расширении доступа к финансовым услугам. В результате исследования разработаны предложения по развитию цифровой платежной инфраструктуры в коммерческих банках, усилению безопасности услуг, улучшению межбанковской интеграции и повышению цифровой финансовой грамотности населения.
Ключевые слова: коммерческие банки, безналичные платежи, денежное обращение, цифровые платежи, мобильный банкинг, QR-платеж, электронные платежи, финансовые технологии.

Abstract. This article examines the economic essence of developing cashless settlements in commercial banks and their role in modern monetary circulation. The expansion of cashless payments contributes to enhancing banking system liquidity, the velocity of money

circulation, the transparency of financial operations, and the efficiency of settlements between economic entities. The study analyzes development trends in bank cards, mobile banking, internet banking, QR payments, electronic money systems, and instant payment services. It also highlights the impact of cashless settlements on monetary circulation and their significance in reducing transaction costs, curbing the shadow economy, and expanding access to financial services. Based on the research findings, proposals have been developed to advance digital payment infrastructure in commercial banks, strengthen service security, improve interbank integration, and enhance the population's digital financial literacy.

Key words: commercial banks, cashless settlements, monetary circulation, digital payments, mobile banking, QR payment, electronic payment, financial technologies.

Kirish. Zamonaviy iqtisodiyotda pul mablag‘larining harakatlanish shakllari texnologik taraqqiyot, raqamlashtirish va moliyaviy xizmatlarning transformatsiyasi ta’sirida jadal o‘zgarib bormoqda. Ayniqsa, naqdsiz hisob-kitoblarning rivojlanishi tijorat banklari faoliyatining muhim yo‘nalishiga aylanib, iqtisodiy subyektlar o‘rtasidagi moliyaviy munosabatlarni tezkor, qulay va shaffof tashkil etish imkonini bermoqda. Naqdsiz hisob-kitoblar bank hisobvaraqlari orqali pul mablag‘larini bir subyektdan ikkinchisiga o‘tkazish asosida amalga oshiriladi. Bunday operatsiyalar nafaqat to‘lovlarni amalga oshirish jarayonini soddalashtiradi, balki pul muomalasini boshqarish, bank likvidligini ta’minlash va iqtisodiy jarayonlarni monitoring qilish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Bugungi kunda elektron tijoratning rivojlanishi, mobil qurilmalardan foydalanishning kengayishi, raqamli bank xizmatlarining takomillashuvi va fintech kompaniyalar faoliyatining faollashuvi naqdsiz to‘lovlar hajmining oshishiga zamin yaratmoqda. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik, firibgarlik, raqamli tengsizlik, texnik infratuzilmaning ayrim hududlarda yetarli darajada rivojlanmaganligi kabi muammolar ushbu yo‘nalishda qo‘shimcha choralarni talab qilmoqda.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish moliya tizimini modernizatsiya qilishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Tijorat banklari tomonidan mobil ilovalar, internet-banking, bank kartalari, QR-to‘lovlar, kontaktsiz to‘lovlar va boshqa raqamli xizmatlarning joriy etilishi aholining va tadbirkorlik subyektlarining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Tadqiqotning asosiy maqsadi tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirishning iqtisodiy ahamiyatini aniqlash, ularning pul muomalasidagi o‘rnini baholash hamda raqamli to‘lov tizimlarini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish va ularning pul muomalasidagi o‘rnini o‘rganish zamonaviy moliya-iqtisodiyot fanining dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Mazkur masala bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda asosan pul muomalasi, banklarning to‘lov vositachiligi, elektron to‘lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari va moliyaviy texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligiga e’tibor qaratilgan. Pulning iqtisodiy mohiyati va pul muomalasi masalalarini tadqiq etgan F.S. Mishkin pulning iqtisodiyotdagi asosiy funksiyalarini, xususan, ayirboshlash vositasi, hisob-kitob birligi va qiymatni saqlash vositasi sifatidagi vazifalarini yoritadi. Uning tadqiqotlarida bank tizimi orqali pul mablag‘larining harakatlanishi iqtisodiy faollik va moliyaviy vositachilik bilan uzviy bog‘liqligi asoslab berilgan [1]. Mazkur nazariy yondashuv naqdsiz hisob-kitoblarni pul muomalasining muhim tarkibiy qismi sifatida o‘rganish uchun metodologik asos bo‘lib

xizmat qiladi. P.S. Rose va S.C. Hudgins bank xizmatlarining rivojlanishida texnologik innovatsiyalarning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Mualliflar banklarning an'anaviy filial xizmatlaridan elektron va masofaviy bank xizmatlariga o'tishi mijozlarga xizmat ko'rsatish tezligi va samaradorligini oshirishini ko'rsatadi [2]. Ushbu yondashuv mobil banking, internet-banking va elektron to'lovlarning tijorat banklari faoliyatidagi ahamiyatini baholash imkonini beradi. S.G. Cecchetti va K.L. Schoenholtz tadqiqotlarida pul, bank tizimi va moliya bozorlarining o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Mualliflar to'lov tizimlarining samaradorligi moliyaviy vositachilikning uzluksizligini ta'minlashda muhim omil ekanini qayd etadi [3]. Mazkur qarashdan kelib chiqib, naqdsiz to'lov tizimlarini rivojlantirish banklarning iqtisodiyotdagi vositachilik funksiyasini takomillashtirishning muhim sharti sifatida qaralishi mumkin. Raqamli to'lovlarning rivojlanishi bilan bog'liq tadqiqotlarda moliyaviy texnologiyalar (fintech) alohida o'rin egallaydi. Fintech texnologiyalarining kengayishi to'lov xizmatlarini tezkor, qulay va nisbatan arzon shaklga keltirish bilan birga, banklar va nobank moliyaviy tashkilotlar o'rtasidagi raqobatni kuchaytirmoqda. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy to'lov tizimlari nafaqat bank xizmatlarini avtomatlashtirish, balki moliyaviy xizmatlarning yangi biznes modellarini shakllantirish vositasiga aylanmoqda.

Xalqaro tadqiqotlarda naqdsiz to'lovlarning iqtisodiy samaradorligi ham keng o'rganilgan. Xususan, Bank for International Settlements materiallarida to'lov tizimlarining xavfsizligi, samaradorligi va barqarorligi moliyaviy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida baholanadi. Elektron to'lovlarning kengayishi iqtisodiyotdagi hisob-kitob jarayonlarini tezlashtirish va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish imkonini beradi. Jahon bankining moliyaviy inklyuziya bo'yicha tadqiqotlarida raqamli moliyaviy xizmatlar aholining bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim vosita sifatida ko'rsatiladi. Ayniqsa, mobil to'lovlar va masofaviy bank xizmatlari bank filiallari yetarli darajada rivojlanmagan hududlarda aholining moliyaviy tizimga integratsiyalashuvini kuchaytirishi mumkin.

O'zbekiston sharoitida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish masalalari, avvalo, O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining to'lov tizimlari, bank kartalari, elektron to'lovlar va raqamli bank xizmatlariga oid tahliliy materiallarida o'z aksini topgan. Ushbu materiallar O'zbekistonda to'lov infratuzilmasining rivojlanishi, zamonaviy to'lov vositalarining joriy etilishi va bank xizmatlarining raqamlashtirilishi jarayonlarini baholash uchun muhim axborot manbai hisoblanadi. Shuningdek, O'zbekistonda "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida"gi Qonunning qabul qilinishi to'lov xizmatlarini huquqiy jihatdan tartibga solish va zamonaviy to'lov infratuzilmasini shakllantirish uchun muhim institutsional asos yaratdi. Mazkur normativ baza naqdsiz hisob-kitoblarning huquqiy maqomini, to'lov xizmatlari ishtirokchilarining huquq va majburiyatlarini hamda to'lov tizimlari faoliyatining asosiy tamoyillarini belgilaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarda naqdsiz hisob-kitoblarning alohida jihatlari — elektron to'lovlar, raqamli bank xizmatlari, fintech, moliyaviy inklyuziya va to'lov tizimlari xavfsizligi — yetarlicha o'rganilgan. Biroq tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarning rivojlanishini pul muomalasining tezligi, tranzaksiya xarajatlari, iqtisodiy shaffoflik, moliyaviy inklyuziya va banklarning raqamli transformatsiyasi bilan kompleks bog'liq holda tadqiq etish dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu sababli mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi naqdsiz hisob-kitoblarni faqat bank xizmatining bir turi sifatida emas, balki pul

muomalasi samaradorligini oshiruvchi, iqtisodiy operatsiyalarning shaffofligini kuchaytiruvchi va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishini rag‘batlantiruvchi kompleks iqtisodiy mexanizm sifatida baholashga qaratilganidadir.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot natijalari tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarning rivojlanishi pul muomalasining samaradorligi, bank xizmatlarining sifati va iqtisodiy operatsiyalarning shaffofligini oshirishga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Naqdsiz to‘lovlarning kengayishi natijasida pul mablag‘larini bir iqtisodiy subyektdan boshqasiga o‘tkazish tezlashib, hisob-kitob jarayonlarining operatsion xarajatlari qisqaradi. Shu bilan birga, raqamli to‘lov vositalarining rivojlanishi tijorat banklarining mijozlar bilan ishlash mexanizmlarini ham tubdan o‘zgartirmoqda. Tadqiqot davomida naqdsiz hisob-kitoblarning iqtisodiy samarasi bir nechta asosiy mezonlar asosida baholandi. Ular pul aylanish tezligi, tranzaksiya xarajatlari, to‘lovlarning qulayligi, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati, operatsiyalarning shaffofligi va bank xizmatlarining raqamlashtirish darajasidan iborat.

Naqdsiz hisob-kitoblarning pul muomalasiga ta’siri. Naqdsiz hisob-kitoblarning kengayishi pul mablag‘larining iqtisodiyotdagi harakatlanish tezligini oshiruvchi muhim omillardan biridir. An’anaviy naqd hisob-kitoblarda pulni olish, tashish, saqlash va qayta hisoblash kabi qo‘shimcha jarayonlar mavjud bo‘lsa, elektron to‘lovlarda mablag‘lar bank tizimi orqali qisqa vaqt ichida bir hisobvaraqdan boshqasiga o‘tkaziladi.

Shartli ravishda pul muomalasidagi ushbu ta’sirni quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin:

raqamli to‘lov → tranzaksiya vaqtining qisqarishi → pul mablag‘larining tezroq aylanishi → iqtisodiy operatsiyalar sonining ko‘payishi → iqtisodiy faollikning oshishi.

Demak, naqdsiz to‘lovlarning kengayishi iqtisodiyotda mavjud pul mablag‘laridan samaraliroq foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Tranzaksiya xarajatlarining kamayishi. Tadqiqot natijalari naqdsiz hisob-kitoblarning muhim afzalliklaridan biri tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish imkoniyati ekanligini ko‘rsatdi. Naqd pul bilan ishlashda inkassatsiya, tashish, saqlash, qayta sanash va xavfsizlikni ta’minlash bilan bog‘liq xarajatlar yuzaga keladi. Elektron to‘lovlarda esa ushbu xarajatlarning bir qismi qisqaradi. Ayniqsa, korxonalar o‘rtasidagi yirik va takroriy to‘lovlarni avtomatlashtirish mehnat resurslaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Bunda tijorat banklari uchun ham raqamli kanallar orqali xizmat ko‘rsatish an’anaviy filial operatsiyalariga nisbatan samaraliroq bo‘lishi mumkin. Shu sababli banklarning raqamli xizmatlarga o‘tishi nafaqat mijozlar uchun qulaylik, balki banklarning operatsion samaradorligini oshirish vositasi sifatida ham namoyon bo‘ladi.

Raqamli to‘lovlarning bank xizmatlariga ta’siri. Tadqiqotda tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi bilan naqdsiz hisob-kitoblar o‘rtasida bevosita bog‘liqlik mavjudligi aniqlandi. Mobil banking, internet-banking, QR-to‘lovlar va kontaktsiz to‘lovlarning rivojlanishi mijozlarning bank xizmatlaridan foydalanish modelini o‘zgartirmoqda.

An’anaviy model:

bank filiali → mijoz tashrifi → operatsiya → hujjatlarni rasmiylashtirish → to‘lov.

Raqamli model:

mobil ilova/raqamli platforma → identifikatsiya → elektron topshiriq → avtomatik qayta ishlash → tezkor to‘lov.

Mazkur o‘zgarish bank xizmatlarining tezkorligi va qulayligini oshirish bilan birga, banklarning mijozlar bazasini kengaytirish imkoniyatini ham oshiradi.

Naqdsiz to‘lovlar va moliyaviy shaffoflik. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, naqdsiz hisob-kitoblarning yana bir muhim jihati moliyaviy operatsiyalarning kuzatiluvchanligini oshirishidir. Elektron to‘lovlar raqamli ma’lumotlar shaklida qayd etilishi sababli pul mablag‘larining harakatini tahlil qilish imkoniyati kengayadi. Shu bilan birga, moliyaviy ma’lumotlarning raqamli shaklda to‘planishi shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlik talablarini kuchaytirishni talab qiladi.

Moliyaviy inklyuziyaga ta’siri. Naqdsiz to‘lovlarning rivojlanishi aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Mobil banking va masofaviy bank xizmatlari orqali mijozlar bank filialiga bormasdan to‘lovlarni amalga oshirishi, hisobvaraqlarini boshqarishi va boshqa moliyaviy xizmatlardan foydalanishi mumkin. Ayniqsa, raqamli xizmatlarning rivojlanishi geografik jihatdan uzoq hududlarda yashovchi aholi uchun moliyaviy xizmatlarning mavjudligini oshirishi mumkin.

Bunda quyidagi iqtisodiy bog‘liqlik kuzatiladi:

raqamli infratuzilma → bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyati → moliyaviy inklyuziya → iqtisodiy faollik → aholining moliyaviy imkoniyatlari kengayishi.

Naqdsiz to‘lovlar va elektron tijorat. Elektron tijoratning rivojlanishi naqdsiz to‘lovlar infratuzilmasiga bo‘lgan talabni oshirmoqda. Onlayn savdo platformalarida tovar va xizmatlar uchun tezkor to‘lov imkoniyatining mavjudligi elektron tijoratning rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli tijorat banklari elektron tijorat subyektlari bilan integratsiyalashgan to‘lov yechimlarini taklif etishi muhim. QR-to‘lov, virtual kartalar, to‘lov havolalari va mobil to‘lovlarning rivojlanishi kichik biznes uchun ham raqamli savdoga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Naqdsiz hisob-kitoblar rivojidagi muammolar**.** Tadqiqot davomida naqdsiz to‘lovlar rivojlanishiga ta’sir qiluvchi bir qator muammolar ham aniqlandi.

Muammo	**Ta’siri**	**Taklif etilayotgan yechim**
Kiberfiribgarlik	Mijozlar mablag‘lari xavfsizligiga tahdid	AI asosidagi antifraud tizimlarini kengaytirish
Raqamli savodxonlikning yetarli emasligi	Raqamli xizmatlardan foydalanish cheklanadi	Moliyaviy va raqamli savodxonlik dasturlarini kengaytirish
Texnik uzilishlar	To‘lovlarning kechikishi	Zaxira server va to‘lov infratuzilmasini rivojlantirish
To‘lov platformalarining fragmentatsiyasi	Mijoz uchun noqulaylik	Banklararo integratsiyani kuchaytirish
Internet infratuzilmasidagi tafovutlar	Hududlar bo‘yicha raqamli tengsizlik	Raqamli infratuzilmani hududiy kengaytirish

Mazkur muammolarni hal etish naqdsiz to‘lovlarning nafaqat hajmini, balki sifatini ham oshirish imkonini beradi.

Sun’iy intellektning naqdsiz to‘lovlar tizimidagi imkoniyatlari. Tadqiqot natijalari sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish naqdsiz hisob-kitoblar xavfsizligini oshirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri ekanligini ko‘rsatadi.

Sun’iy intellekt yordamida:

- shubhali tranzaksiyalarni real vaqt rejimida aniqlash;
- mijozlarning odatiy moliyaviy xatti-harakatlarini tahlil qilish;
- firibgarlik ehtimolini prognozlash;
- tranzaksiyalarni risk darajasiga ko‘ra tasniflash;
- mijozlarga individual to‘lov xizmatlarini taklif qilish

mumkin.

Bu jarayonni quyidagi model asosida ifodalash mumkin:

Tranzaksiya ma’lumotlari → AI tahlili → riskni baholash → shubhali operatsiyani aniqlash → xavfsizlik chorasi.

Shunday qilib, sun’iy intellekt nafaqat to‘lovlar xavfsizligini, balki tijorat banklarining risklarni boshqarish samaradorligini ham oshirishi mumkin.

Muhokama. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirishni faqat texnologik jarayon sifatida baholash yetarli emas. Ushbu jarayon pul muomalasi, bank likvidligi, moliyaviy inklyuziya, iqtisodiy shaffoflik va raqamli iqtisodiyot rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liq. Naqdsiz to‘lovlar kengaygan sari tijorat banklarining iqtisodiyotdagi roli ham o‘zgaradi. Banklar an’anaviy moliyaviy vositachilikdan tashqari, raqamli to‘lov ekotizimlarini boshqaruvchi texnologik platformalarga aylanmoqda. Shu bilan birga, naqdsiz hisob-kitoblarning kengayishi avtomatik ravishda barcha iqtisodiy muammolarni hal qilmaydi. Raqamli to‘lovlar bilan birga kiberxavfsizlik, ma’lumotlar maxfiyligi, iste’molchilar huquqlarini himoya qilish va raqamli tenglik masalalari ham dolzarb bo‘lib qoladi. Shuning uchun O‘zbekistonda naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish siyosati texnologik innovatsiyalar bilan bir qatorda institutsional va huquqiy mexanizmlarni takomillashtirishni ham qamrab olishi kerak. Umuman olganda, tadqiqot natijalari tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish pul muomalasini tezlashtirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, iqtisodiy operatsiyalarning shaffofligini oshirish va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish orqali milliy iqtisodiyot samaradorligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi.

Xulosa. Tijorat banklarida naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish zamonaviy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasida muhim ahamiyat kasb etadi. Naqdsiz to‘lovlarning kengayishi pul mablag‘larining aylanish tezligini oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, moliyaviy operatsiyalar shaffofligini ta’minlash va bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, O‘zbekistonda naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari sifatida mobil banking, QR-to‘lovlar, kontaktsiz to‘lovlar, elektron tijorat bilan integratsiya, banklararo raqamli infratuzilmani takomillashtirish va sun’iy intellekt asosidagi antifraud tizimlarini rivojlantirishni ko‘rsatish mumkin. Kelgusida tijorat banklari uchun asosiy vazifa faqat naqdsiz to‘lovlar hajmini oshirish emas, balki xavfsiz, tezkor, arzon va o‘zaro integratsiyalashgan raqamli to‘lov ekotizimini shakllantirishdan iborat bo‘lishi lozim. Shu bilan birga, aholining raqamli moliyaviy savodxonligini oshirish, hududlarda raqamli infratuzilmani rivojlantirish va mijozlarning shaxsiy ma’lumotlarini himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish muhim hisoblanadi. Umuman olganda, naqdsiz hisob-kitoblarning rivojlanishi O‘zbekiston pul muomalasining zamonaviylashuvi, bank tizimining

samaradorligi va iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini jadallashtiruvchi muhim omillardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. To‘lov tizimlari va bank tizimining rivojlanishiga oid statistik va tahliliy materiallar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank tizimida raqamli texnologiyalar va to‘lov xizmatlarini rivojlantirishga oid materiallar.
3. O‘zbekiston Respublikasi. “To‘lovlar va to‘lov tizimlari to‘g‘risida”gi Qonun.
4. O‘zbekiston Respublikasi. “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun.
5. Mishkin, F. S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. Pearson.
6. Rose, P. S., Hudgins, S. C. Bank Management and Financial Services. McGraw-Hill.
7. Cecchetti, S. G., Schoenholtz, K. L. Money, Banking and Financial Markets. McGraw-Hill.
8. World Bank. Global Financial Development Report. Washington, D.C.
9. Bank for International Settlements. Payment, Clearing and Settlement Systems. Basel.
10. IMF. Financial Access Survey. International Monetary Fund.